

КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАЦИЯ – УЛИЧНОТО ДЕТЕ НА ПУБЛИЧНАТА ДИПЛОМАЦИЯ.

Людмила ДИМИТРОВА

Директор на Културния институт

Лекция в курса „Културна дипломация”, март 2013 г.

Избрах този малко необичаен образ за културната дипломация не за да го натоваря с общата negliжираща или маргинализираща уличните деца представа в обществото. Напротив – за да я направя симпатична и интересна като дейност, която се нуждае от нашето внимание и грижи. Културната дипломация, сравнена с улично дете реферира към нейните екзистенциални проблеми – тези, свързани с нейното съществуване и оцеляване. А всички казваме, че уличното дете поради своя основен проблем – оцеляването е комбинативно и диалогично, променящо се в зависимост от ситуацията, играещо различни роли и образи в зависимост от конкретния контекст.

Културната дипломация доколкото е свързана най-общо с образа на една страна, с намирането на ефективния подход за справяне в ситуации на нарушена цялост на образа или преодоляване на определен негатив, също е необходимо да притежава тази комбинативност и гъвкавост, да генерира среда, която да приеме посланието.

Ще направя и една друга спекулация – светът днес е изправен пред ситуацията да се тревожи за оцеляването си – проблемите му – като климатичните промени, дискриминацията, религиозната нетърпимост, национализма са значителни и трудно решими в краткосрочен план. Може би е необходима именно една такава улична душа, която да помогне за намирането на верни решения.

Три са основно причините една държава да разработва програми в областта на културната дипломация: да създава по-добра, благоприятна среда за постигане на външнополитическите си цели; да съдейства за

подобряване на образа на страната пред външна аудитория; да утвърждава културата и културните индустрии като икономически фактор.

С очовечаването на културната дипломация като уличното дете искам да открия два факта, които струва ми се са важни за днешния ни разговор.

Първо – колкото и спорове да има и опити тя да бъде пренебрегната факт е че съществува нейното съществуване и дефицитът на необходимото внимание и целенасочен интерес от страна на държавните институции. Все още политиците и дипломатите я считат като един несъществен инструмент на дипломацията и съответно на външната политика. Но и тя като уличното дете оцелява успешно дори и в условията на остър дефицит на финансови, времеви и кадрови ресурси в нашите мисии зад граница. Нещо повече – тя оцелява поради вътрешните си ресурси и креативността на пораждащата я област – културата, разбрана в нейната цялост. Културната дипломация е в състояние да генерира позитив дори и когато конкретните условия или нагласи към дадена държава или нейния образ не са особено положителни. Нейната сила – е в способността ѝ да бъде креативна сила в процеса на изграждането, разширяването или на „спасяването“ на образа на една страна. Културната дипломация, според Милтон Къмингс – един от водещите изследователи на темата е „обмен на идеи, информация, изкуство и други аспекти на културата между нациите с цел насърчаване на взаимното разбиране и доверие. Културната дипломация не е само обаче насърчаване на взаимното разбиране, тя е инструмент за промоция на основни демократични ценности и човешки права.

Второ - проблемът с дефицита на насочено внимание към културната дипломация задържа процеса на нейната еманципация от публичната дипломация и съответно блокира разгръщането на нейния потенциал като инструмент на външната политика. Обективно една съществена част от проблема е свързана с трудностите в дефинирането на понятието културна дипломация и какво точно прави тя. Затруднение създава и съчетаването на дипломацията и културата. Последната поражда също. През 1952 г. – е бил съставен списък с 164 дефиниции на култура.

В същото време уличното дете – макар и да е статистически регистрирано от обществото и политиците не е приобщено в достатъчна степен като надеждно и трудоспособно. Така и донякъде културната дипломация не се дефинира достатъчно ясно в стратегията на публичната дипломация. По – скоро отношението към нея е стихийно и непоследователно. Понякога я има, а понякога не се сещаме, че я има и откриваме топлата вода като започваме отначало или се връщаме към стереотипи или демоден мислене. Или просто не мислим.

Нарекох културната дипломация улично дете на публичната и като една рефлексия на опита в работата на ДКИ, който от 8 години е приютил това улично дете и има донякъде правото да говори за значението ѝ и проблемите, пред които тя е изправена. А и ДКИ в някакъв смисъл е улично дете – намира се от другата страна на улицата и се е посветил на това да интегрира културната дипломация в политиките на министерството т.е. да я направи системен елемент от външнополитическия инструментариум. Процесът на съзряване както на ДКИ, така и на необходимостта от промяна на отношението към културната дипломация следваше обективните тенденции на повишаване на интереса към нея в европейски и глобален мащаб. Днес мога да кажа, че от две години тя вече има един по-ясен профил в програмата „Публична дипломация“ на МВНР, че присъства пълноценно в КС на министерството, че се разчита на нея при подготовката и реализацията на културните програми на мисиите, че се ползва експертизата на ДКИ в организирани международни прояви и инициативи, в които са поканени да участват и българските посолства.

Как – това ще стане по-ясно с втората част от презентацията ни, посветена на конкретните проекти, развивани в ДКИ, начините на комуникация.

Но едно мога да кажа със сигурност – има много смисъл да си говорим за ползите от културната дипломация.

Началото на този разговор бе поставено с присъединяването на България към ЕС, което трябваше да постави във фокуса на националните дебати и този, свързан с признанието на българската култура като интегрална част от европейската култура. Твърдението, че сме част от европейската култура трябваше да се докаже. Един известен изследовател в областта на

европейските политики Марк Леонард казва, че националната идентичност не е нито естествена, нито е непроменима, тя се конструира в резултат и като реакция на променящите се нужди и възможности. Полезното в случая, което има отношение към днешната тема е, че в тезата на Марк Леонард се съдържа един много прагматичен елемент – националната идентичност видяна като динамичен двустранен процес – отделната държава и нейната идентичност от една страна и най-общо - променящият се контекст – от друга, как те си влияят и променят взаимно. Може ли търсенето, тревогата от загубата на националната идентичност на една държава да повлияе в търсенето, тревогата на съвкупната идентичност, идентичността на една общност от държави, региони, групи от страни, обединени по даден принцип и признак. Тези въпроси започнаха да очертават профила на културната дипломация, нейното поле на действие не само в национален, но и в европейски мащаб. Започна и процес на постепенно еманципиране на културната дипломация в дневния ред на ЕС.

С други думи ако трябва да се очертае контекста, в който културната дипломация започна да се профилира и да придобива свое самостоятелно поле на действие то могат да се маркират следните фактори и процеси:

1. Политическата динамика в Европа и в света и променения геополитически модел. Разрушаването на класическия до 1989 г. модел на двустранно културно сътрудничество и строга държавна политика в тази област отвори пространството на мултинационалните, транснационалните модели на межкултурен диалог и сътрудничество. На този фон и след ударното разширяване на ЕС, когато културната компонента бе оставена изцяло в домейна на националните държави, последва забавяне на интеграционните процеси. Пред ЕС се появи проблемът за съхраняване на образа ѝ и позиция на силен играч на международната сцена.

2. Новите информационни технологии промениха изключително естеството на публичните събития и публиките. Зависимостта на случващото се в националната държава от събития и процеси в международен план, процесите на взаимно проникване, доведоха и до постепенно заличаване на границите между вътрешна и външна политика. Импулсите или причините, водещи до промени във вътрешната политика

на една държава все по-често идват отвън. Един важен съвременен феномен – дифузията между вътрешната и външната политика довежда и до постепенното заличаване на разликата между вътрешните публични отношения – насочени към националната аудитория и публичната дипломация, която по дефиниция е насочена към външната чужда аудитория. Във времето когато става все по-важно да се влияе на световното мнение, вътрешната и международната комуникация с обществото става един комплексен проблем за политиците.

Съотнесено към темата за културната дипломация – определена като канал по който се комуникират, обменят идеи, информация, изкуство, други аспекти на културата, процесите на заличаване на границите между вътрешна и външна политика са много по-динамични и няма как да не започнат да не интересуват и политиците

Когато политик открие изложба по време на свое посещение в чужда държава, той комуникира не само с новата, външната аудитория – на държавата домакин, но и със своята собствена. Възможността неговите сънародници да чуят и видят събитието в същия момент, в който то се случва означава, че посланието е и за тях.

3. Процесите на глобализация еродираха до голяма степен класическите модели на двустранна културна дипломация. Йерархиите отстъпиха място на мрежите. Появиха се и транснационални играчи – мрежи или неправителствени организации, които разшириха изключително много възможностите за избор на партньор, за избор на културна програма или събитие. Глобализацията и увеличаващата се динамика в международните отношения повишиха вниманието върху възможностите на културната дипломация като инструмент на външнополитическите програми. Предлагането на културни прояви и събития нарасна, включи не само високата култура, но отвори врати и към масовата такава.

Настъпи една промяна на парадигмата за културата, разбираана вече не като цел, а като средство, инструмент.

4. Интензитетът на разрастване на следствията от глобализацията по посока на една хомогенизация на културата родиха страховете за загубата на националната идентичност. Започна интензивен процес на

преосмисляне на значението на културното наследство, на традициите, на уникалността през призмата не само на тяхното опазване, а на тяхното поставяне в активната среда на межкултурния диалог. Това естествено изправи пред нови предизвикателства националните културни политики и стратегиите им в областта на международното културно сътрудничество. Необходимо бе межкултурният диалог да бъде дефиниран като част от тези стратегии.

5. Промяна в трансграничните културни практики

Повишената мобилност на артистите и културните оператори роди нови практики характеризиращи се основно с трансформация на сътрудничеството – от готови репрезентативни форми към съвместни културни проекти и платформи. Този процес бе разбуди се провокиран и от новите икономически реалности и възможностите за намаляване на разходите за отделната държава и по-справедливото разпределение на средствата. В същото време тези международни проекти и платформи откриха нови дестинации за националните култури и културни оператори. Появиха се нови публики, това от своя страна направи проектите по-богати като съдържание или по-креативни при постигането на целите. Появиха се и нови форми на културен обмен, включващи не само реализиране на общи културни проекти, но и такива, организирани с цел споделяне на опит – семинари, обучения, конференции, резидентни програми.

5. Настъпи и изместване на центъра на тежестта и вниманието към други държави и региони, което постави пред ЕС и страните-членки голямото предизвикателство за съхраняване на образа и нейната култура, за запазване на уникалността и многообразието ѝ, като същевременно зачита правото на национална идентичност.

- най-забележителната промяна в последните години, която основно оказва влияние върху развитието на многостранния подход в културната дипломация е появата на новите икономически сили в Азия, сред които Китай и Корея заемат водещи позиции, но Виетнам върви също с бързи стъпки, които интегрираха културната дипломация в стратегиите си за утвърждаване на позициите си на международната сцена. Водещ е Китай, чието политическо ръководство първо разпозна ролята на културната дипломация. Институционално този процес може да бъде видян чрез

статистиката на ускореното нарастване на броя на Китайските културни центрове и институтите Конфуций. Намерението е до 2020 г. тези институти да достигнат 1000 като по този начин могат да бъдат сравними с настоящата мрежа на Алианс Фрнасез. Неслучайно през 2012 г. за първи път в своята история Европейският съюз се зае с изработването на стратегия за развитието на отношенията в областта на културата с Китай, поставяйки именно културата във външните отношения на Съюза. В работата на експертната група участва и ДКИ.

Корея планира да разшири своите културни центрове до 150 през 2015 г. и се фокусира в тяхното превръщане в ключов инструмент за промоция на образа.

7. Новите предизвикателства пред образа на Европа стимулираха активен подход по отношение на културата и културната дипломация на национално и общностно ниво. Поставянето на културата и културните аспекти във всички политики на ЕС.

Ключов документ за фокусирането върху възможностите на културната дипломация да бъде инструмент на външната политика е приетата през 2007 г. „Европейска програма за култура в глобализацията се свят“. Този документ, предложен от Европейската комисия през 2007 г. и след публични консултации одобрен от Съвета на Европа и Европейския съвет. В него се говори за ключовата роля на културата като фактор за политическо, социално и икономическо развитие. Културата се приема като съществена за развитието както на самия Европейски съюз, изграден върху принципа „единството в многообразието“, така и за създаването и поддържането на отношения между Европейския съюз и останалия свят. Конкретните цели, към които се стреми ЕС са:

- Насърчаване на културното многообразие и междукултурния диалог;
- Насърчаване на културата като творчески двигател;
- Поощряване на културата като жизненоважен елемент в международните отношения на ЕС.

Като страна по Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване ЕС се ангажира да включва културното измерение като елемент в отношения с партньорски

държави и региони. Мерките, предвидени за постигането на тази цел, включват:

- Развиване на политическия диалог в сферата на културата и стимулиране на културния обмен между ЕС и трети страни;
- Подпомагане на достъпа до световните пазари на културни продукти и услуги от развиващите се страни;
- Ползване на външните връзки за предоставяне на финансова и техническа подкрепа (за опазване на културното наследство и подкрепа на културните дейности по цял свят);
- Съобразяване с местната култура при всички проекти, финансирани по линия на ЕС;
- Насърчаване на активното участие на ЕС в работата на международни организации, работещи в сферата на културата и в инициативата на Организацията на обединените нации „Алианс на цивилизациите”.

Проекцията на тези процеси върху полето на културната дипломация отвори пътя към разширяване на практиките и моделите, поставиха на масата темите за нейното значение, фокусираха се върху спецификите на културната дипломация и с какво тя е различна от публичната. Няколко нейни характеристики оформят спецификата ѝ и маркират посоката на работа на ДКИ и на българските посолства.

Поле на действие Културната дипломация като едно от средствата за реализиране на външнополитически приоритети функционира в полето на управление на образа по начин, който да съдейства за постигане на зададени външнополитически цели. До тук – може да се каже, че и публичната дипломация управлява образ. Да и това е вярно, но публичната дипломация включва много повече и често различни похвати и инструменти от тези в културната дипломация. Линията, която ги разделя е подходът в изграждане на образ – чрез показване/продаване/ или чрез комуникация. При публичната дипломация имаме едностранно, в една посока действие – ние говорим, а вие слушайте. При културната дипломация се има предвид преди всичко именно дейността да се продаде по възможно най-добър начин един продукт- в случая образ. При

нея целта не е постигане на взаимност и доверие на базата на опознаване и диалог. В този смисъл успешната публична дипломация работи до голяма степен с готови послания, докато културната – има тази специфична проекция в полето на образа – да изследва контекста, конкретната ситуация, да се насочи не толкова към промоцията, колкото към споделянето на общи ценности и интереси и на тази база да постигне доверие и взаимност. Знанието за това кое от българската култура е конвертируемо и може да участва в процеса на съграждане на образа е конкретно знание в конкретна ситуация.

Културната дипломация в случая следва да участва в процеса на изграждане на стратегия, на формиране на конкретни цели и пътища за реализирането като изведе с приоритет тези черти от образа, които са подходящи за конкретния контекст. Едни биха били водещите компоненти от културата ни, когато тя се представя в дадена европейска държава, други, когато това е държава от Азия, Африка или Латинска Америка. Необходимо и много важно условие за успешна стратегия е да се държи сметка за контекста. Културната дипломация има способността да бъде рефлексивна, критична към националните дефицити, които успява да комуникира с външната аудитория със средствата на своя специфичен език – този културата.

Културната дипломация е дейност, която може да подпомогне и насочи ефективно цялостния процес на дефиниране на външнополитическите цели, чрез извършването на един предварителен маркетинг в дадена среда – било то географска, социална, политическа, икономическа и т.н. Културната промоция на България в неясно защо избрано място по света губи въздействието и смисъла си. В тази връзка искам да спомена и един потенциален проблем или може би недооценяване на културата на България, откъсване от нея само на тези части, които много по-лесно се представят и може би са безпроблемни, с бърз ефект. Големите репрезентативни изложби или събития – освен че са скъпоструващи, не винаги донасят на България очакваното разпознаване в смисъл на съдействие за трайно конструиране на положителен образ на страната. И трябва да се държи на средата, в която ще бъде представена. България с тракийско изкуство в Гърция едва ли ще предизвика голям ефект и ще повлияе особено на образа на страната. Но същото това тракийско

изкуство в САЩ например е нещо съвсем различно. Тоест разбира се, че България може и трябва да се представя с миналото си. Но не бива това представяне с определен културен проект да бъде статично, а трябва да търси диалога с другите култури. Тогава именно се постига и търсеното въздействие на културната дипломация – да постига взаимноизгодно сътрудничество и партньорство, което да служи за реализирането на определени външнополитически цели и задачи..

Културната дипломация и институциите, които я практикуват, имат за задача да осигурят участието на страната в културни проекти, които увеличават коефициента на полезното действие на външнополитическите приоритети, като насочват своето действие в системата на интеркултурния диалог, ползват неговия ресурс за целите на външната политика.

Полето на действие на културната дипломация включва не само високата култура. Потенциалът на културната дипломация се намира в точката на пресичане на националната култура, националните ценности, идентичност и национална гордост. Ефективната културна дипломация „насърчава, разширява и обогатява културите на отделните народи. Все повече неин фокус е и масовата култура, образователните програми, творчески обмен и представления, семинари, конференции, различни по тематика фестивали в чужбина и в страната – от традиционните кино и музика и литература, през тези, свързани с културното наследство до кулинарните традиции, достигайки и до нетрадиционни форми на обмен и межкултурен диалог като например дигитални презентации или мащабни проекти, проектирани като културни портали в интернет пространството. Вече се говори за дигитална дипломация, а някои държави като Великобритания я използват на практика.

Обобщавайки за полето на действие на културната дипломация ще кажа, че то се развива динамично както от гледна точка на разрастването на държавите, участващи в процеса на международното културно сътрудничество, така и от гледна точка на целите, все повече дефинирани като постигане на взаимно уважение и респект въз основа на споделени ценности.

Подобен поглед върху културната дипломация като инструмент във външната политика отразява и новите геополитически реалности, в които няма доминираща сила, която може да наложи своя дневен ред.

Публики –Културната дипломация е двупосочен процес – от една страна чрез нея се отдава информация, определени артефакти на чуждата аудитория, на непознатата културна среда и в същото време се получава информация, знание за тази културна среда, за нагласите, стереотипите, за готовността на различна култура да приеме националната, да я разпознае и да я оцени спрямо собствената. И този процес ще бъде много по-успешен ако той се развива в диалог, в търсене на общото, на споделените ценности, в демонстрацията на толерантност и откритост към различното.

Съвременната културна дипломация е много повече ориентирана към изграждане на смисъла на „ние” и това я прави необходима, това я прави основна част, носещ елемент от публичната дипломация. И когато говорим за културната дипломация като инструмент, който може да решава глобалните проблеми свързани с бедността, разделението, климатичните промени, то се има предвид именно това, че културната дипломация привлича индивиди и общности от различни култури, с различен социален статус, които са готови да участват в една взаимен межкултурен обмен. Културната дипломация е насочена към една много по-широка публика, нехомогенна публика, отколкото тази, за чиито цели работи публичната дипломация. И това я прави особено полезна във време на трудности с националния образ. Участието на държавата във фестивал или друго международно събитие в чужбина може до известна степен да помогне процеса на излизане от негативната нагласа или да задържи процесите на спад в доверието, като намери подходящия начин да комуникира определени послания.

По отношение на публиките – културната дипломация не е насочена или не работи само за чуждата публика, а и за националната – когато културното събитие е достатъчно представително и отзивите за него са положителни – то съдейства за повишаване на националното самочувствие. Когато политик открие изложба по време на свое

посещение в чужда държава, той комуникира не само с новата, външната аудитория – на държавата домакин, но и със своята собствена. Възможността неговите сънародници да чуят и видят събитието в същия момент, в който то се случва означава, че посланието е и за тях. За националната аудитория значение има и присъствието на чуждата култура в страната. В този смисъл организирането на едно чуждо културно събитие у нас със съдействието на българско посолство носи дивиденди и на националната култура и образ. Домакинството не е само протоколно, то е стимулиращо обмена и партньорството.

Темата за публиките дава възможност да се дефинира по-ясно разликата между публичната и културната дипломация и в същото време да се посочи ползата от развитието и на двата инструмента. Основно ПД е свързана с официалните чужди представители, с политическия елит, който има тежест в осигуряването на благоприятна среда за постигането на определени външнополитически цели. Разбира се във времето на глобалните комуникации ограничаването само до официалното чуждо представителство става доста трудно почти невъзможно. Все по-важна става широката публика, чуждото гражданство, от мнението на което официалните представители и политици зависят до голяма степен. Заличаването на границата между вътрешна и външна политика – между говореното в къщи и навън води именно до въвличането на широката публика в процеса на вземане на решение. В случая съчетаването на публичната и културната дипломация могат да осигурят необходимата по-широка подкрепа за дадено външнополитическо решение.

Какъв образ ще избере една национална държава да комуникира с друга държава, общност, регион не зависи само от избора на нейния културен и политически елит. Той зависи от избора на една много по-широка общност от ценности, други култури, културни нагласи, културни моди. За да може една национална културна стратегия да бъде успешна в международен план тя трябва да има способността, механизмите да долавя, анализира, адаптира тези външни импулси, процеси.

В този смисъл дадено културно събитие на България в чужбина ще има успех не само защото то е открито от висш държавник или политик, но и защото то е подходящо избрано за конкретната аудитория. Културата се

възпроизвежда чрез своето отдаване на максимално широка аудитория и едно културно събитие не бива да остане само протоколно или да PR акция. Необходимо е да се мисли как то може да направи още по-видима културата на една страна, да предизвика по-траен интерес към нея, която да доведе до нови срещи, взаимодействия. Тук можем да говорим и за търсенето на ефекта на мултипликацията и синергията.

Цели – да се постигне взаимно разбиране и диалог, да се преодолеят стереотипи, да се обогати знанието за страната и разбира се в сърцевината на целите на културната дипломация. Но тя може също така да съдейства за развитието на търговските връзки на страната, дипломатическите и икономически интереси, укрепването на връзките с различни социални групи – като например диаспорите, да привлече нови публики, които да помогнат за постигане на външнополитически цели и приоритети или поне да окажат подкрепа.

Според един от водещите специалисти по проблемите на културната дипломация Род Фишер 7 са основно принципните цели на външната културна политика на една държава:

Да подкрепя и насърчава културната дипломация;

Да развива културни отношения

Да подкрепя износа на национални културни продукти и творчески индустрии

Да усилва действието на взаимноизгодните търговски споразумения

Да привлича туристи и чужди инвестиции

Да разширява помощта за развитие в развиващите се страни

Да изгражда информирана и благоприятна картина за страната във външния свят.

Разбира се в допълнение към тези седем области следва да се добави и промоцията на езика и образованието, които също са част от културната дипломация.

В полето на целите е полезно да се посочи и спецификата на области, които в известна степен се припокриват с целите на културната

дипломация, но не изземват нейните. Покриващи се с културната дипломация практики и политики – международните културни отношения са една такава област. Но разликата е в това, че международните културни отношения не винаги и не задължително са правителствено дефинирани или са резултат от определени правителствени цели. Те съществуват в една значителна степен извън полето на действие на културната дипломация. Те са свързани с обмена между творците и дейците на културата, между културните институции, профилирани в определена сфера – като библиотеки, университети, фестивали. Тук всъщност задачата на институциите, работещи в полето на културната дипломация е да съдейства на тези самостоятелни културни институции и процеси на обмен и в случаите, в които прецени, че са подходящи за целите на програмите в областта на културната дипломация да ги направи свои партньори. Примери за това могат да се дадат много и от практиката на ДКИ.

Времеви хоризонт – който всъщност прави културната дипломация по-различна от публичната дипломация. Докато публичната дипломация до голяма степен може да се каже, че на първо място е реактивна – свързана с управление на новини, информации, събития от актуалния политически дневен ред, на второ място е средносрочна комуникация – т.е. нейният хоризонт е ограничен във времето или изграден на базата на планирани действия от страна на правителството, които следва да бъдат подходящо комуникирани с външната аудитория и с публики, имащи влияние и тежест при оценката на тези действия, то културната дипломация е свързана с изграждането, развитието на дългосрочни отношения и нагласи.

Представените характеристики и особености без да изчерпват темата маркират един надявам се по-ясен образ на културната дипломация. Има ли шанс уличното дете – културната дипломация да бъде приета в клуба на мъдреците. Убедена съм, че това ще стане по силата на обективните процеси на разширяване на периметъра на нейното действие в области, в които тя доскоро не е конкретно разпознавана или в които изобщо не е била споменавана като например:

Междукултурен диалог – е най-очевидният съвременен пример. Програмите в областта на културната дипломация са както на национално, така и на многостранно ниво понастоящем се фокусират и върху проблеми

като социалната кохезия, неравенство, дискриминация, междурелигиозни проблеми и др. Все повече културни проекти предлагат артистичен отговор на тези проблеми, като при това дават шанс в тях да участват широк кръг творци, носители на различни култури и нагласи, но споделящи обща загриженост по определената тема. Подобни проекти могат да подпомогнат политическите решения, защото те са носители на информация за отношението на гражданството, на ценностите, които то зачита.

Климатичните промени – навлизат все повече като основна тема и проблем за политиците и държавите да предприемат действия за осигуряване на устойчиво развитие, да разработват програми за ефективно изразходване на ресурсите. Културната дипломация и актьорите в нейното поле търсят партньорства с творци, които имат активно отношение към темата. Водещи културни институти като Британски съвет и Гьоте институт, заедно с Датския културен институт изградиха платформа, която събра на едно място артисти, културни мениджъри, учители, активисти от целия свят с цел да изследват ролята на културата във формирането на активно отношение на гражданството към темата за климатичните промени. Много са възможностите на културната дипломация в областта. Ефективността ѝ зависи от умението на културните институции да разпознаят този проблем и да провокират и насърчат общността на културните оператори, на отделни творци да насочат своя художествен талант в тази посока. А често самите творци се инспирират от темата и сами предлагат на културните институции определен проект.

Третата тенденция, развиваща се успоредно с навлизането в практиката на културната дипломация на един по-тематичен подход е ускореното нарастване на използването на уеб пространството. Перспективите са за все по-динамично развитие на този процес, като резултатите на този етап е трудно да се дефинират. Освен използването на уеб пространството за маркетинг или определени информационни дейности то е и канал, по който се информират публиките за случващото се. Уеб пространството дава ново измерение на културната дипломация – не само да достига до все по-широка публика, но и да я въвлича също така

в процесите. Резултатът от развитието в тази посока ще се отрази и върху съдържанието на културните програми.

Трябва да се отбележи и появата на дигиталните медии, които вероятно ще променят профила на културните институти и съдържанието на културната дипломация. Вече се говори за дигитална дипломация.

Четвъртото направление е обединяването на хората в мрежи по определени теми. Този подход известен като развитие на директните контакти между хората обвързва по-общата дефиниция за култура с наблюдаваното движение към един многостранен подход по определена тема.

Посочените по-горе направления могат да дадат добра база за поставяне на културната дипломация в една по-предна позиция. Първо защото все повече държави започват да ги извеждат с приоритет в своите програми, второ защото обективно нараства интересът и практикуването на многостранната културна дипломация, съдържанието на програмите стават все повече тематични, с една по-широка цел, а тяхното съдържание да се влияе значително от уеб пространството и контактите между хората. Нарастват и глобалните възможности за културно сътрудничество. По този начин публиките се разширяват ползите както за публиките така и за артистите. През последните години се наблюдава бум на арт фестивали и културни събития по цял свят. Това безспорно маркира излизането на културната дипломация на една друга сцена – на сцената на световното межкултурно общуване и диалог. И не случайно ЕС постави културата в своите външни отношения като при това постави фокус именно върху мрежите и изграждането на капацитет. Активно се работи и върху използване на културата в Помощта за развитие.

В миналото културната дипломация е била считана като част от по-широкото поле на публичната дипломация. Днес нещата са променени – културата може да създаде благоприятни условия за политиките и политиците, културата не е вече инструмент за упражняване на сила и власт, а трябва да бъде разглеждана в термините на взаимност и уважение. Правителствата имат много ограничен контрол върху това какво се случва с културата по света. По тази причина културната дипломация

следва да се разглежда като част от по-широкото поле на културните отношения и връзки.

Новите подходи към културната дипломация включват движение от:

Събития към съвместни проекти

Двустранни към многостранни форми на изява и диалог

Единична презентация към сътрудничество по определена тема

Продукт към процес на създаване на продукта

Разказ към слушане на това какво разказват другите

Собствена промоция към промоция на ценности